

Eläinsuojelustoimiston kirjasto N:o 22.

Inhymä ohjeita

Tärkeimpäin eläinsuojelusesineitten
käyttämistavasta

Tässä luettelossa olevia esineitä, koneita ja kirjallisuutta tilataan Eläinsuojelustoimistosta Helsingissä

Sensuurin hyväksymä, Helsingissä 21 p. elof. 1905.

Ulkomaalaiset Suomessa

Ulkomaalaisen oikeudet ja velvollisuudet
Suomessa

Hämeenlinnassa, 1905,
Ojalehtiön Hämmäläisen kirjapainossa.

Sijällys:

	Siv.		Siv.
Ampumafone	8	Ruulawalin	9
Auringonwarjo	4	Lantaa	8
Eläinpainomittari	9	Linturawintola	6
Haawaneuloja	8	Loimi	5
Hammasraspi	7	Lämpömittari	8
Harja	5	Lääkkeiden sijäänantotone .	7
Hewosen suojelijoita	4	Mahatoetin	7
Hewosen silmä- ja korwa-		Mallit	9
suojelijoita	4	Mallipihdit	9
Hiwutuskappa	4	Naamari	9
Huuhdeastia	6	Nuija	9
Hätkiä	11	Pejimispiönttöjä	6
Hylsy	8	Pihdit	8
Itsepuhdistawa hewossufa	4	Polwitappa	4
Rahleet	5	Putkipiikki	7
Raragoriimu	4	Rawintola	
Raufalo	11	Ruutimitta	9
Rawioantura	4	Safjet	8
Relloja	5	Seimiä	11
Rengityskalusto	5	Sikotrapa	9
Rerittimiä	6	Silmänsuojelijoita	
Risjainpyyhdy	11	Silmälappuja	4
Rirwes		Sufa	4, 5
Rone (lääke)	4	Suolakiwi	6
Roiratesu	6	Suurauta	7
Roiraleipä	6	Teurastusfirwes	9
Roiraloimi	6	Teurastusweitzi	9
Ruolaimet	5	Utarepumpu	8
Ruonorengas		Wajiffakiulu	5
Rurkkutoetin	7	Warmuuslyhty	11
Ruula	9	Weitzi	8

Hewosen suojelija. Näitten käyttäminen palkitsee itsensä ennen pitkää, sillä muita etuja lukuunottamatta wetää hewonen näitä käyttämällä kuorman, joka on $\frac{1}{3}$ tavallista raskaampi. Hewosenuojelijoita on useamman kotoisia, tasaisia, kulmittain-asetettuja ja forkkiruwin muotoisia. Hinta 8—24 m:kaan.

Silmälaput. Jokainen hewosmies tietää, kuinka vaarallisia hewosen näölle sopimattomat silmälaput ovat. Tämä malli sallii hewosen katsoa eteensä ja siwulleen waan ei taapain; se on niinmuodoin filmille vaaraton ja vastaa täydellisesti tarotustaan. Hinta riippuu aineen laadusta ja vaihtelee 2.—5 m:kaan.

Auringonwarjo. Kuumina kesäpäiwinä, hewosten seistesä aukeilla pelloilla, on wälttämätöntä suojella filmiä ja aiwoja auringon paahawilta säteilä. Oikhatun hinta on 2 m:kaa.

Hewosen filmä- ja korwa-suojelijoita. Hinta 2 m.

Kauwan on meillä kylmäsä Pohjolasja kiwattu päitsemä, joilla kuolaimitta voitaisiin ohjata hewosen liikkeitä. Suuria palkintoja on luwattu parhaiten ketsijöille, mutta turhaan. Toistaiseksi wastannee **Karagoriimu** parhaiten tarotustaan. Hinta 10 m:kaa.

Hiwutustappoja on gummissia ja nahkaisia. Sitä käyttämällä estetään hewonen hieromasta nilkkojaan yhteen. Hinta 2: 50—11 m.

Polwitappa estää semmoijen hewosen, joka kompastelelse, louffaamasta polwiaan. Ripeitä polwia suojellaan sillä. Hinta 11 m.

Rawioantura. Käyttämällä tätä anturaa jäästyn kiwio ja kengät, tiltsain muodostuminen estetään, kompasteleminen ja liufasteleminen liufkailla, kowilla teillä ja kuluneilla kiwikaduilla wältetään. Hinta 2: 50 p.

Itsepuhdistawaa sukaa käyttämällä wältetään affuma- ja owipielien sekä pilttuuseinäin rikkoputtaminen. Tällä su'alla woi riippuen karwapeitteen paksuudesta käyttää pitempää tai lyhyempää terää. Hinta 1: 75 p.

Hyvällä **harjalla** puhdistuu hevonen tuskattomasti ja nopeasti. Hinta 2—10 m.

Loimia ja **peitteitä** on monenmoisia. Kaikki owat tarpeellisia. Hinnat tavallisista loimista 6—25 m.

Sadeloimi 5—10 m:kaan.

Kuolaimia on monenlaisia. **Gummituolain** 4: 50—10 m. on paras. **Sileät** ja **pašjut** rautakuolaimet owat myöskin hyviä — ohkaisia ja epätasaisia ei saa käyttää.

Kengityskalusto on wälttämättömästi olewa joka talossa, missä waan hevonen on. Hinta 15 m.

Kyttyimiä, kahleita. Nimi itsesjään on pelottawa, sen tähden on hankittawa semmoiset kahleet, jotka estäwät elukoita puseemasta toisiaan, mutta samalla suowat kantajilleen mitä suurimman wapauden; sen tekewät **katsihaaraiset kahleet**, joiden hinta on 17 m. tusina.

Kelloja. Kello on tarpeen, sen avulla löydämme laitumella käywän elukamme. Mutta ompa niillä vielä wiehätyksensäkin, sillä todellisen nautimmon walmistaa kuulijalle lehmän kelloin soiminen paimenen torwen säestyksellä karjan kauriina kesä-iltana palatesa laitumelta. **Sopuointuun wiritetyt kellot** maksawat satši 9 kpl. 24 m:kaa.

Kuonorentaista on suuri apu. Ne owat warowasti kiinnitettäwät härän sieraimiin. — Terätsijet ja kupariiset owat saman hintaisia, 2: 50 kpl.

Sutia on spiraali-muotoisia à 15 m. tusina sekä yksintertaisia 3 m.

Harjoja à 15 m. tusina.

Wasikkakiulu kummituttineen. Niinkuin tiedämme, saawat suurin osa wasikkain tauteja ja niitä seuraawat kuolemantaukukset alkunsa epäsuunnollisyyksistä ruanjulatuselemissä, mitkä taas johtuwat wääristä juottamistawoista. Niitten epäkohain poistamiseksi on keksitty kiulu, jonka imuwärkki on lehmän nännin tapainen ja kaltainen. Tämä ei suo wasikalle tilaisuutta ätkkipäisesti nielasta maitoannostansa, waan kulkee maitoa sen kautta werkalleen wasikan siuksiin, josta on se seuraus, että maha ei täyty yht'äkkiä waan wähitellen, niin että ruanjulatuselementeet ehtiwät tehdä tehtäwänsä (julattaa maidon). Kiulua woi muuttaa karjinasta toiseen, on waan lyötäwä sopiwiä kouffuja noin 2 jalan korkeudelle maasta kunkin karjinan seinään. Kun

wasikat owat juoneet, pestään kiulu ja tutti, jotka sitten ripustetaan paikoilleen. Hinta 11 m. 50 p.

Suolafiweä on aina pidettävä kautaloissa, eläimet woiwat siitä halutesa saada suolatarpeensa. Hinta 20 p. fg.

Seritsimet. Meillä keritään lampaat vielä epäkäytännöllisillä keritsimillä, joiden terävät kärjet tuon tuostakin keritsijässä pistelewät läpiä nahkaan, olkoonpa keritsijä kuinka warowainen tahansa. Maisja, joissa willateollisuus on kehittyneempi kuin meillä, owat wanhat saksat jo kauwan olleet muinaismuistokaluja. Näillä n. k. „perfect“ kampaaksilla saadaan willa tarkoin leikatutji, waan ei nahkaan haawaa. Seuraus näiden käyttämisestä on siis **runsaampi willantulo** ja **ehyt nahka**, josta maksetaan enempi kuin läwelligestä. Seritsimet, joita seuraa waraterä, owat hywin helposti hiotut. Hinta 4 m. 50 p.

Joka ei tahdo, että koiranja mahailee sängyissä, sohvilla ja matoilla, hanffikoon jille **koirafesjun** ja totuttakoon koiranja mahaamaan siinä. Hinta riippuu suuruudesta.

Koiraleipä, joka maksaa 2:50 fg., on rawitsewaa. Se on tehty kuuwatusta lihasta, kaura- y. m. jauhoista ja turpoo weteen kastettuna.

Voimi on oiwa lämmityswehe talwisaitana ohutkarwaisille, jalompirotuisille koirille.

Sinturawintola. Mielihyväällä asettaa kufin lintujen ystävä tämmöisen rawintolan affunansa alle, tietäen siten helpottawansa noiden hyötyä lewittäwien ystäwiemme, jotka jääwät kanssamme jakamaan Pohjolan pitkää, kylmää talwea, toimeentuloa lumien peittäessä maat ja puut. Joka talossa maalla ja kaupungissa on rawintola foriste. Hinta 2 mk.

Besimisönttöjä puihin asettamalla hanfimme itsellemme monta nautintorikasta hetkeä, puhumattakaan siitä hyödyistä, minä nuo siivekkäät ystäwät, jotka niissä asustawat, tekewät meille, häwittämällä madot ja toukat hedelmäpuistamme, marjapensaistamme ja nurmikoitamme. Hinta vaihtelewa 75 p. 2: 50 penniin.

Suuhdeastia. Tämän astian avulla, josta neste omasta painostaan wirtailee ulos, puhdistetaan suurempia haawoja ja annetaan eläinten ollessa ummella peräruisketta (lasketaan runsaasti wettä eläinten peräsuoleen). Hinta gummiletkuineen 8 mk.

Maha- tai kurkkufoetin. Mahapakko- tai puhalluskoh-
taufjisja, kun eiwät hieromisjet ja lääkkeet auta, pistetään foetin
warowasti eläimen kurkkuun. Suurihedelmiä syödesjään saawat
jostus hewoset, useimmiten nautaeläimet ruokakurkkuunsa pala-
sia, jotka jääwät kiinni. Jotta saataisiin selwille misjä kohden
esine on ja onko mahdollista lyktä se alas, pistetään foetin
eläimen kurkkuun. Tämä toimitus, joka tarpeellisen tilan wuoffi
on tehtävä ulkona ja toisten avulla, on toimitettava waro-
wasti, ettei kurkkutorwi loukkaannu. Foetinta ei saa ferrallaan
pitää kauwan kurkussa waan ompi temppu uusittawa. Eläin-
lääkärit pitäwät tätä foetinta aiwan wälttämättämänä esineenä
jokaisessa taloudesja. Hinta ainoastaan 4: 50 p.

Suurauta. Tällä raudalla pidetään eläimen suu auki,
kun sieltä tai kurkusta poistetaan niihin kiintyneitä esineitä.
Hinta 5 mkaa.

Hammasraspi. Tällä raspilla tasoitetaan hewosten
hampaita. 4 m.

Lääkkeiden sijäänantokone. Koneella annetaan kiin-
teässä olomuodosja olewia lääkkeitä hewosille; tulee tarkasti wa-
roa ettei eläimen päätä nosteta waakasuuraa asentoa korkeam-
malle lääkkeitä annettaessa. 4 m.

Putkipiikki. Ahneesta juomisesta samoin kuin muuta-
main, warjinfen märkien, rawintoaineitten ylellisestä nauttimi-
sesta syntyy lehmän mahassa monenlaisia ilmalajeja eli kaafuja,
joista **mahapakko** ja **pullistuminen** saawat alkunsa. Nuoret
apilat, werekset perunanwarret, hiirenherneet y. m. owat sem-
moisia aineksia. Ellei parantuminen seuraa hieromisesta (mahan
nälkäfuoppaa) ja sijäänannetuista 500—600 gram. englannin
suolaa, pistetään putkipiikki mahaan (tämä ei ole mitään waa-
rallinen temppu). Pistäminen käy seuraawalla tawalla: eläi-
men omistaja tai kuka tahanja joka tahtoo leikkauksen tehdä,
asettuu eläimen wasemmalle puolelle, panee sitten kätensä nälkä-
fuoppaan ja mittaa kämmenen lewyhyden lonkanfulmasta ja yhtä
paljon selkärangan haarakkeesta; misjä molemmat mittaukset
sattuwat yhteen, pistettäköön siihen putkipiikki tähtäämällä **oi-
tean** etujalan polwiliuuta kohden. Jotta pistos olisi helpompi
on parasta ensin leikata nahkaan noin centtim. pituinen reikä,
putkipiikki menee sitten helposti sisään. Kun putkipiikki näin on
pistetty eläimen mahaan, wedetään piikki pois, joten putki jää
reikään, sen kautta alkaa ilma nyt wirrata ulos. Jos putkeen
tunkautuu ruoka-aineita mahasta, otetaan ne liudanwarwulla

pois. Rawintona käytetään ainoastaan näljämäisiä juomia, lääkkeinä ulostawia. Putki vedetään ulos kun juolisto on puhdistunut. Haawaa hoidetaan karbooliwedellä. Putkipiikki on aiwan wälttämätön esine **joka** talossa missä elukoita on. 3 m. 50 p.

Lämpömittari. Ruumiin lämpö määrää mitataan tällä koneella. Se pistetään 5 minuutin ajaksi eläimen peräsuoleen. 42° C. on korkein määrä, sitä korkeampaa seuraa kuolema.

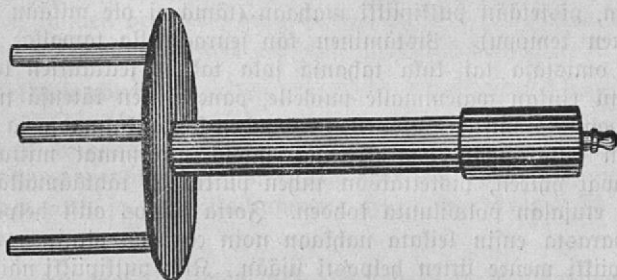
Ruumetta on wastustettava, sillä se waikuttaa masentavasti voimiin. Kiniinihuolat, antifebriini (10—20 gr.), wiina (100—200 gr.), kanwertti (5—10 gr.) owat kuumeessa hyviä. Hinta 2 markkaa.

Haawaneuloja ja lantaa. Neuloilla ommellaan haawat warowasti kiinni niin että niiden laidat taikkialla koskewat toisiinsa. Tähän ei ryhdytä ennenkuin oudot esineet n. k. puupalaset ja sen semmoiset tarkoin owat poistetut ja haawa perinpohjaisesti pesty, ensiksi haalealla wedellä sitten 3% karbooli-liuoksella.

Utarepumppu on tarpeellinen utaretulehduksissa. 9 m.

Sakset, weitsit, pihdit y. m. eri koteloissa olewat esineet owat aiwan wälttämättömiä karwain poisleikkaamiseksi haawain ympärystä, haawain aukaisemiseksi, outojen aineitten poisottamiseksi j. n. e. Tämän kotelon sijutukseen pitäisi kaunistaa joka maanmiehen pöytää. Se maksaii monesti hintansa 22 markkaa.

Weitsi permos-ajosten aukaisemiseksi. Tällä weitsellä on sopiwa heinäkuulla aukoa permosten ajokkia. Weittautien tehtyä listetään toukka ulos ja tapetaan. Permojet loppuwa siten kohta paikkakunnalta.

Ampumafone on aikamme paras teurastusepine. Sillä tainnutetaan ruutiannosta vaihtelemalla kaikkia kotieläimiä suurimmista pienimpiin. Hinta 7 mk. Siihen kuuluu a) **hylsy,**

mesingistä, jota voidaan ladata uudelleen niinkauvan kuin se pyhyn ehjänä ja helposti mahtuu piippuun. Hinta 15 p.

b) **Ruula**, lyijynen,

hintaa 5 penniä.

c) **Nalli ja ruuti.**

Ruuti on tavallista metsästyspyssyn ruutia, nalli metallinen — 100 kpl. maksaa 60 p.

Naamaria on sekä nahkaisia että kankaisia. Hinta 2—5 m.

Nallipihhtiä nallien asettamiseen ja poistamiseen. Normaali-
maalipihdit 2: 50, nikkeliset 4 ja mesinkiset 3 markkaa.

Ruutimitta hinta 1: 50 p.

Ruulawalin hinta 5 mkaa.

Teurastusveitsi hinta 1: 25 p.

Teurastuskirves hinta 12 m.

Ruija hinta 1 m.

Sifotrapa. Tällä koneella saadaan karwa helposti
jiasta. Hinta 1: 50.

Eläinpainomittari.

Mittarin tarkoitus on eläimen ruumista mittaamalla ottaa selvälle ja määrätä niiden teurastuspaino.

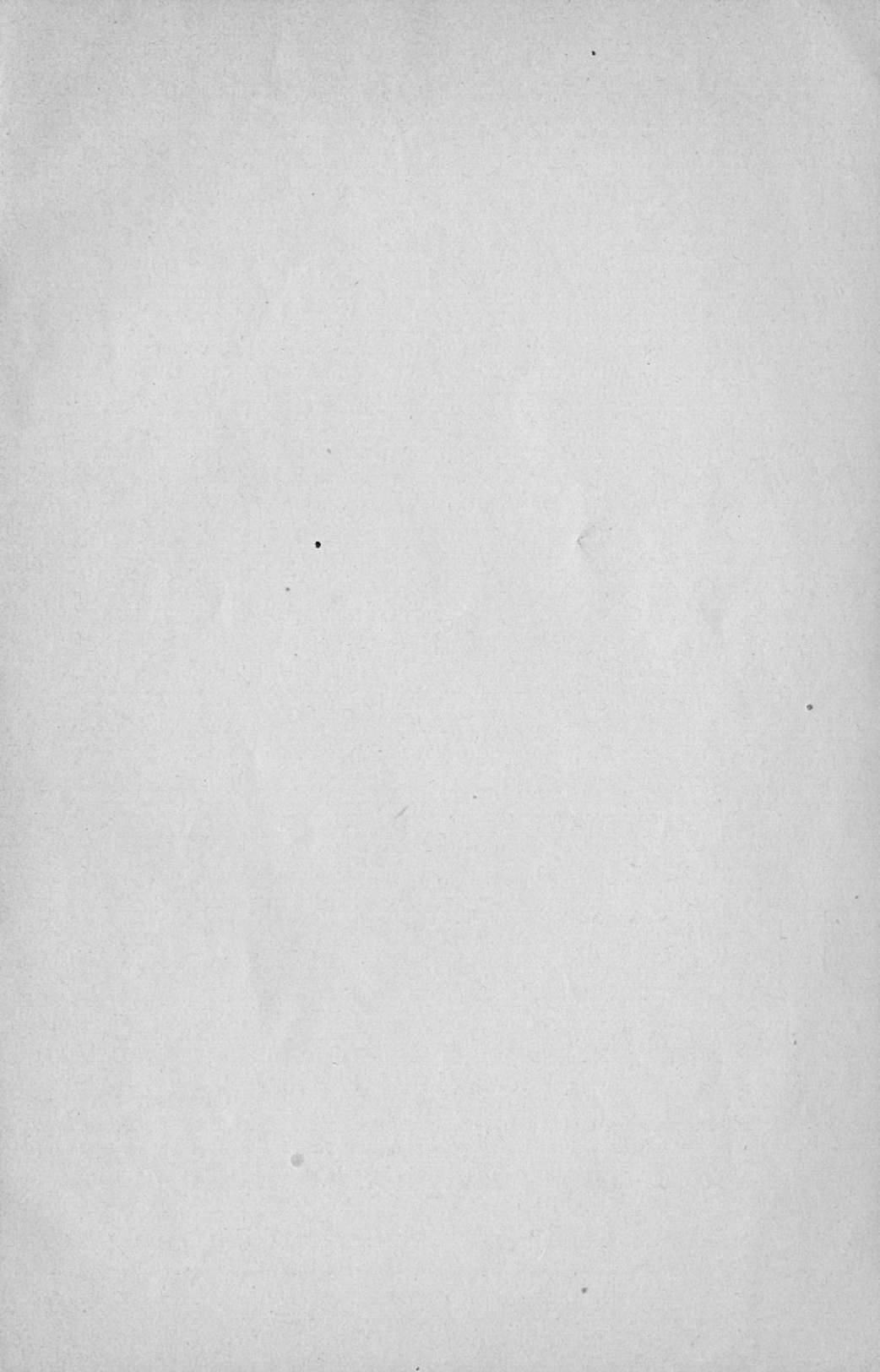
Mittari on tavallinen metallista tehty mittanauhakehys, jonka molempina pohjina on liukuwat metallilevyt; toiseen näistä pohjista on merkitty asteettain painoa 75:stä 473 kgr. asti nautakarjaa warten, toiseen sikoja warten.

Mittari perustuu siihen luonnolliseen huomioon, että yhtä lihawat, pitkät ja ko'okkaat eläimet owat lähimain yhtä painawat. Kun eläimen ruumiin arwo tietysti riippuu yksinomaan sen teurastuspainosta, käy pitemmittä puheitta koneen hyöty niille selväksi, jotka haluawat saada tarhan tiedon eläimen liharwosta. Painomittari on siis wälttämätön eläimiä myydesjä, jotta voitaisiin määrätä eläimen liha-arwo, kun todellista teurastuspainoa ei muuten woida panna laupan perusteeksi.

Kun eläwä paino on wallan epäwarma mittapuu teurastuspainoa määrätessä, seuraa siitä, että mikä prosentti sitä otettaneekaan teurastuspainoksi, niin joko myyjä tai ostaja kärsii wahinkoa. Tavallisesti otetaan teurastuspainoksi puolet eläwää painoa, teurastuspaino k:n hinnaksi kaksi kertaa eläwän painon hinta k:lta, joka otatsuma on aina hyödyksi ostajalle. Sama lienee asianlaita silloin kun myynti tapahtuu jilmämitalla, jolloin ostajalla ja teurastajalla on suuri hyöty hänen

Kisfainpyhdys. Kaupunkipaihoissa on juoksefufisjain luku niin fuuri, että niitä tähtyy häwittää, ojaſi ſen wuotſi, etteiwät näkifi nälkää, ojaſi ſiitä ſyystä että telewät paljon pahaa puutarhoiſja ja kaſwimailla. — Ei pitäiſi kenenkään jättää uſeampaa kiſjanpoika henkiin kuin ſen, minkä woi pitää ja ruoffia.

Warmuuslyhty. Lufemattomat owat tulipalot ja niitä ſeuraawat wahingot, puhumattakaan niistä moniſta ihmis- ja eläinhengiſtä, jotta owat joutuneet liekkien uhrifſi. Uſeimmiten ſyntyyy wahinto lamppujen ja lyhtyjen huolimattomasta pitelemiſeſtä. Tämä lyhty on niin rakennettu että a) lamppu ſammuu heti kun lyhty kalliftuu tai menee kumoon, b) lamppu ei woi räjähtää rikki, c) lampun hywät ominaiſuudet eiwät wähe- ne, tähtettäköön ſitä waikka kuinka paljon. Yhhdyn keſijä on ſaanut uſeoita palkintoja maanwiljelys- ja tapaturma- y. m. ſeu- roilta ja yhdiſtyſiltä. Sinnasta 8:50 huolimatta oliſi lyhty hanfittawa joka taloon ſekä maalla että kaupuniſja.

Seuofen lihaa ja maffaraa toimitetaan tilattaesja.
Seimiä, kaulaloita, häkkiä hanfitaan.

Alkajainen. Alkajainen on joulukuun
kuun ensimmäinen päivä, jolloin
kristinuskon mukaan Kristus syntyi.
Tämä päivä on kaikissa kristinuskoin
pöytäkirjoissa ja kirkon kalenterissa
merkittävänä päivänä. Se on myös
suomen kirkon kirkonpäivä.

Alkajainen. Alkajainen on joulukuun
kuun ensimmäinen päivä, jolloin
kristinuskon mukaan Kristus syntyi.
Tämä päivä on kaikissa kristinuskoin
pöytäkirjoissa ja kirkon kalenterissa
merkittävänä päivänä. Se on myös
suomen kirkon kirkonpäivä.

Alkajainen on joulukuun ensimmäinen päivä.

Alkajainen, joulukuun ensimmäinen päivä.

